

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Eğitim Örg. Öğretim. Örg. Ad. Yüz.

Dönem Projesi

MEHMET ALIÇ

**EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE ÖĞRETMENLERİN
ÖRGÜTSEL ADANMIŞLIK DÜZEYİ**

626

Sibel BALIKĐI, Ls.

**DÖNEM PROJESİ
Prof.Dr. Mehmet ALIÇ**

**İSTANBUL
Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ocak, 2000**

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANE VE DOKÜMANTASYON
DAİRE BAŞKANLIĞI

Yer No (DDC): R375.9

Kayıt No : 808
Geldiği Yer : Fen Bil.Enst.
Tarih : 29.9.2000
Fiyat : 420.000.TL.
Fatura No : -
Ayniyat No : 1
Ek :

Y.T.D.
KÜTÜPHANE DOK. DAL. BAŞKANLIĞI

**EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE ÖĞRETMENLERİN
ÖRGÜTSEL ADANMIŞLIK DÜZEYİ**

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ

D.B. No 60223

Sibel BALIKÇI, Ls.

9

**DÖNEM PROJESİ
Prof.Dr. Mehmet ALIÇ**

**İSTANBUL
Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ocak, 2000**

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeylerinin saptanmasına çalışılmıştır.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde, problem durumu; ikinci bölümde, yöntem; üçüncü bölümde, bulgular ve yorum; dördüncü bölümde, yargı ve öneriler bulunmaktadır.

Araştırmada; anket sorularını cevaplayarak araştırma sonuçlarını elde etmemi sağlayan öğretmenlere, desteklerini esirgemeyen ve önerileri ile yol gösteren hocam Sayın Prof. Dr. Mehmet ALIÇ' a teşekkür ederim.

İSTANBUL, Ocak 2000

Sibel BALIKÇI

İÇİNDEKİLER

Özet

Yargı

Sayfa

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ	v
KAYNAKÇA	
BÖLÜM	
I. GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	5
Alt Problemler.....	5
Araştırmanın Önemi	5
Sayıtlar	6
Sınırlılıklar	6
Tanımlar	7
II. YÖNTEM.....	8
Araştırmanın Modeli	8
Araştırmanın Evreni.....	8
Araştırmanın Örnekleme	9
Veriler ve Toplanması.....	9
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu	10
III. BULGULAR VE YORUM	11
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	11
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	15
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	18
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	21

IV. ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER 25

Özet 25

Yargı..... 27

Öneriler 29

EKLER 31

KAYNAKÇA 35

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO	Sayfa
3.1. ÖĞRETMENLERİN OKULA ADANMA DERECELERİNİN DAĞILIMI	13
3.2. ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİM İŞLERİNE ADANMA DERECELERİNİN DAĞILIMI	16
3.3. ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE ADANMA DERECELERİNİN DAĞILIMI	19
3.4. ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMA GRUBUNA ADANMA DERECELERİNİN DAĞILIMI	22

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe giden zaman diliminde, bir toplumdaki toplumsal kurumlardan en önemlisi eğitim kurumudur. Eğitim kurumlarının daha iyiye doğru gidebilmesi, toplumu etkilemesi ve topluma yön verebilmesi için, toplumsal beklentilere ve ülke şartlarına yönelik olarak sağlıklı bir şekilde işlemesi gerekmektedir.

Girdi-işlem-çıktı döngüsünün her aşamasında insan ögesinin yer aldığı eğitim örgütlerinin sağlıklı bir şekilde işlemesi; girdisi öğrenci ve çıktısı nitelikli işgücü olan bu döngünün işleyeni olan öğretmene bağlıdır. Bu döngünün işleyişi boyunca öğrencide davranış değişikliği ve yeni davranış oluşturma sağlanır. Bununla birlikte, öğrenciye bu davranış değişikliğini benimseyebileceği uygun ortamı yaratma ve hedeflenen bilgi ve beceriyi öğrencilere kazandırma da sağlanır. Tüm bunları gerçekleştirmekle yükümlü olan öğretmenlerin bunları yapabilecek yeterliğe sahip olması ve bu etkinliklerin gerçekleştirileceği koşulların varlığı ve uygunluğu çok önemlidir.

Eğitim kurumlarında öğretmenlerin çalıştıkları ortamın özellikleri, öğretmenlerin çalışma biçimlerini etkilemektedir.

Öğretmenlerin çalışma ortamında, duygularının dayanaklarını oluşturan etmenlerden birisi, öğretmenlerin çalışma ortamındaki nesnelere (meslek, iş, iş takımı, öğrenci, okul) karşı ilgi ve tutumlarıdır. Bu anlamda, öğretmenlerin bu nesnelere verdiği öneme ve bunlarla ilişkisinin niteliğine göre bir etkinlik göstermesi söz konusudur.

İşte, işgörenin çalışma ortamındaki nesnelere karşı ilgisini belirten kavramlardan birisi de örgütsel adanmışlıktır (Celep, 1996, S.3).

Örgütsel adanmışlık, işgörenin çalıştığı örgütün amaç ve değerlerini benimsemesi, gerçekleştirilmesi için beklenenin ötesinde çaba göstermesi ve örgütte kalmayı sürdürme eğilimi oluşturmaktadır (Celep, 1996, S.3).

Öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyi, okuldaki öğretmenlerarası etkileşime, öğretmen-öğrenci iletişimine, işlerin niteliğine ve öğretmenlerin mesleklerini algılama derecelerine bağlı görünmektedir (Celep,1996, S.4).

Celep, Firestone ve Pennell (1993)'in bu görüşüne katıldığını belirterek öğretmenlerin adanma odaklarının farklı olabildiğini ve öğretim etkinliklerine, okullarına ve meslektaşlarına adanabildiklerini ve davranış örüntülerinin önem verilen adanmışlıklara bağlı olarak değiştiğini belirtmektedir.

Celep, Mowday, Steers ve Porter (1979) 'ın bu görüşlerine katıldığını belirterek bir örgütteki adanmışlığın dayanağının, adanan nesnenin amaç ve değerleri ile bunların gerçekleşmesi için etkin çaba gösterme ve örgütte kalmayı sürdürme arzusu oluşturmak olduğunu belirtmektedir. Bu amaçla örgütsel adanmışlık, öğretmenlerin okula, okuldaki diğer öğretmenlere, mesleklerine ve işlerine olmak üzere dört adanmaya bağlıdır.

Öğretmenlerin okula adanmışlığının dayanağını, okulun amaç ve değerlerinin benimsenmesi, bunların gerçekleştirilmesi için fazla çaba gösterme ve okulda kalmayı sürdürme isteği oluşturmaktadır (Celep, 1996, S.58).

Celep, Firestone ve Rosenblum (1988) 'ın bu görüşlerine katıldığını belirterek öğretmenin okula adanmasına etki eden etmenlerden birisinin de, okulun öğretmenlere ilişkin yönetsel uygulamaları olduğunu belirtmiştir.

Bunlarla birlikte, öğretmenin okulda kalma isteği, okulun başarısı için fazla çaba gösterme, okula adanmışlığı oluşturan etmenler arasında yer almaktadır (Celep, 1996, S.58).

Celep, Randall ve Cote (1991) 'ın bu görüşlerine katıldığını belirterek öğretmenlerin birlikte çalıştığı diğer öğretmenlerle olan toplumsal ilişkilerinin değer ve amaçlarının, çalışma grubuna adanmanın dayanaklarını oluşturduğunu ve bunun da öğretmenlerin, okuldaki diğer öğretmenlerle özdeşleşme ve bağlılık duygusunu yansıttığını belirtmektedir.

Öğretmenin, birlikte çalıştığı diğer öğretmenlerle birlikte olmaktan hoşlanması, en yakın dostlarının okuldaki bu öğretmenler olması, öğretmenin çalışma grubuna adanmışlığına etki eden etmenlerdendir.

Mesleğine adanan bir öğretmenin, mesleğinin gerektirdiği rolünü etkin bir biçimde yerine getirme eğiliminde olacağı ve sınıf ortamında mesleki değerleri doğrultusunda öğretmen-öğrenci iletişimini kurabileceği ileri sürülebilir (Celep, 1996, S.60). Öğretmenin mesleğine adanabilmesi için, öncelikli olarak öğretmenlik mesleğini sevmesi gerekmektedir.

Celep, Marrow (1983) 'un bu görüşüne katıldığını belirterek işe adanma kavramını davranışsal olarak ele alarak şu şekilde belirtmektedir: " İşe adanma, çalışmaya adanan kişisel zaman miktarıdır. "

Bu anlamda, öğretmenlerin işe adanması, her öğretmenin işi ile ilgili etkinliklere kendini adamaya ilişkin olarak harcadığı zaman miktarı olarak tanımlanmaktadır.

İşe adanma konusunda öğretmenler üzerinde yapılan bir araştırmada (Marrow, 1983), sınav kağıdı okuma, öğrenci velisi ile görüşme, okulun toplumsal işlevleri ve toplantılara öğretmenlerin ayırdığı zaman saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, aynı zamanda yapılan çoklu etkinliklerden (televizyon seyrederken sınav kağıdı okuma) belli bir bölümü işe ayrılan zamana dahil edilmiştir (Celep, 1996, S.61).

Konuyla ilgili olarak, ülkemizde, Zonguldak ilinde bulunan resmi ortaöğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlere yönelik olarak bir araştırma (Celep, 1996) yapılmıştır.

Celep'in araştırmasından sonra yapılan bu araştırma ise, İstanbul ilinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere yönelik olarak yapılmıştır.

Günümüz koşullarında resmi ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerimizin örgütsel adanmışlıklarının ne düzeyde olduğunun belirlenebilmesi amacıyla yapılan bu araştırmada; öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeylerinin bağlı bulunduğu öğretmenlerin okula adanmışlıklarının, okuldaki diğer öğretmenlere adanmışlıklarının, mesleklerine adanmışlıklarının ve işlerine adanmışlıklarının ne düzeyde bulunduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi, araştırmanın alt problemleri, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımları aşağıdaki paragraflarda açıklanmış bulunmaktadır.

Problem Cümlesi

Maltepe İlçesi İlköğretim Okulu öğretmenlerinin örgütsel adanmışlık düzeyi nedir ?

Alt Problemler

1. Öğretmenlerin okula adanma düzeyi nedir ?
2. Öğretmenlerin öğretim işlerine adanma düzeyi nedir ?
3. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanma düzeyi nedir ?
4. Öğretmenlerin çalışma grubuna adanma düzeyi nedir ?

Araştırmanın Önemi

Günümüz şartları; her örgütte çalışan işgörenlerin insan ilişkilerini, çalışma hayatlarını ve koşullarını, sosyal hayatlarını ve özellikle ekonomik durumlarını her geçen gün artan bir şekilde olumsuz etkilemektedir. Bu etkilemenin derecesi, eğitim örgütlerinden özellikle ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler üzerinde daha da fazlalaşmaktadır.

Bu durum; girdisi insan, çıktısı nitelikli işgücü olan ve amacı doğrultusunda öğrencilerde davranış değiştirmek veya yeni davranış oluşturmak olan eğitim örgütlerinin işleyeni olan öğretmenleri olumsuz etkilemektedir.

Her koşulda olumsuz etkilenen öğretmenlerin; öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getirebilmeleri, öğretme işinden doyum elde edebilmeleri ve görevlerini zevkle yapabilecekleri bir ortamın oluşturulması gereklidir. İşte bu aşamada, örgütsel adanmışlık derecesi söz konusu olmaktadır (Celep, 1996, S.63).

Bu araştırma, günümüz şartlarının olumsuz olarak etkilediği öğretmenlerin örgütsel adanmışlıklarının ve buna bağlı olarak da öğretmenlik mesleğine, çalışma grubuna, öğretim işlerine ve okula adanmışlıklarının ne düzeyde olduğunun saptanması amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, ilgililere ve öğretmenlerin örgütsel adanmışlığı konusunda araştırma yapacak yeni araştırmacılara yol göstermesi açısından önemli görülmektedir.

Sayıtlılar

1. Araştırmaya katılan öğretmenler, bilgi toplama aracı olarak hazırlanan anket sorularına içtenlikle yanıt vermişlerdir.
2. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel adanmışlıklarının düzeyleri bu araştırma ile saptanabilir niteliktedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma, İstanbul ili, Maltepe İlçesi sınırları içerisinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, 1999-2000 Öğretim Yılına ait bilgi ve bulgularla sınırlıdır.
3. Araştırma, bilgi toplama aracı olarak hazırlanan ankette yer alan öğretmenlerin örgütsel adanmışlıklarına yönelik sorularla sınırlıdır.

(Gibbel Erol)

Tanımlar

İlköğretim Okulları : Bir ülkedeki eğitim sisteminin bir alt sistemi ve kademesi olan, okul çağındaki nüfusa temel bilgi, beceri ve anlayışları, vatandaşlık bilincini kazandıran ve buna ek olarak bireyi bir üst eğitime hazırlayan eğitim öğretim basamağıdır (Oktay ve diğerleri, 1998, S.8).

Örgütsel Adanmışlık : İşgörenlerin örgütte araçsal bir değer taşımasının ötesinde, örgütün amaç ve değerleri ile, bu amaç ve değerlere ilişkin rolüne duyuşsal bağlanma eğilimidir (Buchanan, 1974).

Okula Adanma : Öğretmenlerin okulun amaç ve değerlerini benimsemesi ve bunların gerçekleşmesi için fazla çaba göstermesi ile okulda kalma isteğini sürdürmesidir (Mondaw, Porter, Steers, 1979).

Öğretmenlik Mesleğine Adanma : Öğretmenin mesleğine yönelik tutumlarıdır (Celep, 1996, S.65).

Öğretim İşlerine Adanma : Öğretim işinin (derslerin) öğretmen günlük yaşantısındaki zihinsel ve psikolojik meşguliyet derecesine ilişkin öğretmenin işe yönelik tutumlarıdır (Celep, 1996, S.65).

Çalışma Grubuna Adanma : Bireyin örgüt içindeki diğer işgörenlerle özdeşleşme ve bağlılık duygusudur (Randall, Cote, 1991).

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, araştırmanın örnekleme, araştırma ile ilgili verilerin toplanmasında yararlanılan ölçme aracının hazırlanması ve uygulanması ile verilerin çözümü ve yorumlanması ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen görüşlerine göre, öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeylerinin okula adanma, çalışma grubuna adanma, öğretim işlerine adanma ve öğretmenlik mesleğine adanma boyutlarında saptanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın çalışma evrenini 1999-2000 Öğretim Yılında İstanbul İli Maltepe İlçesinde bulunan 45 resmi ilköğretim okulunda görev yapan 1250 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın Örneklemi

İstanbul İli Maltepe İlçesinde bulunan 45 resmi ilköğretim okulunda görev yapan 1250 öğretmenden, 4 resmi ilköğretim okulunda görev yapan 160 öğretmen bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Örnekleme giren 160 öğretmene anket gönderilmiş, 110 anket geri dönmüştür. Çeşitli hatalar nedeniyle 34 anket geçersiz sayılmış, 76 anket değerlendirilmeye alınmıştır.

Veriler ve Toplanması

Bu çalışmada veriler, literatür taraması ve anket uygulamaları sonucunda elde edilmiştir.

Araştırmaya yönelik veri toplama çalışmaları sırasında, araştırma konusuna yönelik olarak yapılan çalışma incelenmiştir. Bu çalışmanın incelenmesi sonucunda elde edilen bulgularla araştırmanın kuramsal yapısı oluşturulmuştur.

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak Celep' in aynı konuda Zonguldak İli ortaöğretim kurumu öğretmenlerine uygulamış olduğu anket kullanılmıştır. Anket formu 28 sorudan oluşmaktadır (Bkz. EK A). Bu sorular ile öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyleri saptanmaya çalışılmıştır. Bununla beraber, ankette 1-9 aralığında bulunan sorularla, öğretmenlerin okula adanma düzeyleri; 10-16 aralığında bulunan sorularla, öğretmenlerin öğretim işlerine adanma düzeyleri; 17-22 aralığında bulunan sorularla, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanma düzeyleri ve 23-28 aralığında bulunan sorularla, öğretmenlerin çalışma grubuna adanma düzeyleri saptanmaya çalışılmıştır (Bkz. EK B).

Anketler; örnekleme alınan okullara, araştırmacının bizzat kendisi tarafından gidilip, okul müdürü aracılığıyla öğretmenlere uygulanmış ve okul müdürü tarafından araştırmacıya teslim edilmiştir. Geri dönen anketler araştırmacı tarafından tek tek incelenmiştir. Geçerlik ve güvenirliliklerinden tereddüt edilen 34 anket formu değerlendirilmemiştir.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Anketteki madde seçenekleri; (1) Çok Az, (2) Az, (3) Arasına, (4) Çoğu Zaman, (5) Her Zaman şeklinde puanlanmıştır. İstatiksel işlemler seçeneklerin sahip olduğu bu puanlamaya göre yapılmıştır.

Ankette olumsuz yargıyı içeren “ *okul yönetiminin öğretmenlere yönelik yönetsel uygulamasını onaylamıyorum* ” , “ *okuldaki insanlararası ilişkiyi onaylamıyorum* ” maddeleri ters yönde (5-4-3-2-1) puanlanmıştır.

Ankette yer alan, örgütsel adanmışlığı oluşturan dört boyuttaki maddeler frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaya göre yorumlanmıştır. Bu yorumlamalar, analizler sonucunda elde edilen bulgularla oluşturulan tablolardan yararlanılarak yapılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, belirlenen problem ve alt problemlere ilişkin olarak toplanan verilerin, araştırmanın amacına uygun olarak işlenmesi ve çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “ *Öğretmenlerin okula adanma düzeyleri nedir ?* ” biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt problemle ilgili bulgular, ölçme aracı olarak kullanılan anket formunda 1-9 aralığında yer alan ve aşağıda belirtilen sorularla belirlenmiştir.

1. Okul için benden normal olarak beklenenden fazla çaba göstermekteyim.
2. Alanımla ilgili ders olmasa da bu okulda kalmak için başka derse girmeyi kabul edebilirim.
3. Bu okuldan gurur duymaktayım.
4. Okul yönetiminin öğretmenlere ilişkin yönetsel uygulamasını onaylamıyorum. *
5. Bu okul bende çalışma şevki uyandırmakta.

6. Başka okulda çalışma şansına sahip olduğum halde, bu okulda çalışmaktan hoşlanıyorum.
7. Bu okuldaki insanlararası ilişkiyi onaylamıyorum. *
8. Bu okulun geleceği beni gerçekten ilgilendirmekte.
9. Bu okul çalışabileceğim okullar içerisinde en iyisidir.

* Ters yönde puanlanmıştır.

Öğretmenlerin okula adanma sorularına verdikleri yanıtlara ilişkin veriler tablo 3.1' de verilmiştir.

Soru	AO	AO	1		2		3		4		5	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.SORU	1	3,81	3	2,6	3	2,6	8	18,6	48	70,2	14	21,2
2.SORU	2	1,74	21	35,5	13	17,1	26	34,3	9	11,8	1	1,3
3.SORU	3	3,71	8	10,6	7	9,6	17	22,4	25	32,7	23	30,2
4.SORU	4	3,63	25	32,2	13	17,1	24	31,5	17	22,2	1	1,3
5.SORU	5	2,54	7	9,6	8	10,6	19	25	21	27,6	21	27,6
6.SORU	6	3,24	10	13,1	7	9,6	17	22,4	33	43,4	7	9,3
8.SORU	7	2,86	16	21	18	23,7	7	9,6	31	40,8	13	17,1
9.SORU	8	1,80	4	5,5	33	43,4	1	1,3	48	63,2	5	6,6
2.SORU	9	2,18	32	42,1	15	19,7	14	18,6	9	11,8	9	11,8

Tablo 3.1' de de görüldüğü gibi, "okula adanma" boyutu ile ilgili sorular, öğretmenlerin gözetimlerinin % 19,5'i "çok az" katılımları, % 16,5'i "az" katılımları, % 30,4'ü "orta" katılımları, % 29,1'i "çok fazla" katılımları ve % 4,5'i "her zaman" katılımları ile değerlendirilmiştir.

TABLO 3.1

ÖĞRETMENLERİN" OKULA ADANMA" SORULARINA VERDİKLERİ
YANITLARIN FREKANS, YÜZDE VE ARİTMETİK ORTALAMALARI

Okulu Adanma Boyutuna Yönelik Ön Ölçütlerin Ortalaması	Denekler	İstatistiksel Değer	1	2	3	4	5
	Öğretmenler	Ort. f	14	13	16	22	11
	Ort. %	19,5	16,5	20,6	29,1	14,3	

	AO	AO	1		2		3		4		5	
			f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
1.SORU	1	3,97	2	2,6	2	2,6	8	10,6	48	63,1	16	21,1
4.SORU	2	3,74	27	35,6	13	17,1	26	34,2	9	11,8	1	1,3
8.SORU	3	3,71	8	10,6	2	2,6	17	22,4	26	34,2	23	30,2
7.SORU	4	3,62	25	32,9	13	17,1	24	31,6	12	15,8	2	2,6
3.SORU	5	3,54	7	9,2	8	10,6	19	25	21	27,6	21	27,6
5.SORU	6	3,24	10	13,2	9	11,8	17	22,4	33	43,4	7	9,2
6.SORU	7	2,92	16	21	18	23,7	7	9,2	21	27,6	13	17,1
9.SORU	8	2,89	6	7,9	33	43,4	9	11,8	19	25	9	11,8
2.SORU	9	2,18	32	42,1	15	19,7	14	18,5	9	11,8	6	7,9

Tablo 3.1' de de görüldüğü gibi; " okula adanma " boyutu ile ilgili sorulara, örnekleme giren deneklerin % 19.5'i "çok az" katıldıklarını, % 16.5'i "az" katıldıklarını, % 20.6'sı "arasıra" katıldıklarını, % 29.1'i "çoğu zaman" katıldıklarını, % 14.3'ü "her zaman" katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Çok az ve az seçeneklerinde görüş bildiren deneklerin oranı % 36'ya, çoğu zaman ve her zaman seçeneklerinde görüş bildiren deneklerin oranı % 43.4'e denk gelmektedir.

Örnekleme giren deneklerin, sorulara verdikleri yanıtlar dikkate alındığında; öğretmenlerin çoğu zaman, okulları için kendilerinden normal olarak beklenenden fazla çaba gösterdikleri (% 84.2), okullarından gurur duydukları (% 55.2), okullarının kendilerinde çalışma şevki uyandırdığı (% 52.6) ve okullarının geleceği ile ilgilendikleri (% 64.4) anlaşılmaktadır.

Ancak, öğretmenlerin kendi alanları ile ilgili ders olmasa da kendi okullarında kalmak için başka derse girmeyi çok az istedikleri (% 61.8) ve okullarının çalışabilecekleri okullar içerisinde en iyisi olduğuna çok az katıldıkları (% 51.3) gözlenmektedir.

Öğretmenlerin, okul yönetiminin kendilerine yönelik yönetsel uygulamaları (% 52.7) ve okullarındaki insanlararası ilişkiyi (% 50) çok az onaylamadıkları gözlenmiştir.

Öğretmenler; genelde, başka okulda çalışma şansına sahip oldukları halde, kendi okullarında çalışmaktan hoşlandıklarını (% 44.7) ifade etmişlerdir.

Bu bulgulara göre: Öğretmenlerin çoğu zaman, okul yönetiminin kendilerine yönelik yönetsel uygulamaları onaylamaları; okullarındaki insanlararası ilişkiyi onaylamaları; başka okullarda çalışma şansına sahip oldukları halde, kendi okullarında çalışmaktan genelde hoşlanmaları; okulları ile gurur duymaları; okullarının geleceği ile ilgilenmeleri; okullarının kendilerinde çalışma şevki uyandırması; okulları için kendilerinden beklenilenden fazla çaba göstermeleri okula adanma düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin alanları ile ilgili ders olmasa da okullarında kalmak için başka derse girmeye istekli olmadıkları gözlenmektedir. Bu durumun, öğretmenlerin mesleklerine verdikleri önemden kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin okula adanmalarında en önemli değişkenin, okul için kendisinden beklenenden fazla çaba gösterme (AO = 3.97) olmasına karşın; en az etkiye sahip değişkenin de, alanlarıyla ilgili ders olmasa da kendi okulunda kalmak için başka derse girmeyi kabul etme (AO = 2.18) olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi "*Öğretmenlerin öğretim işlerine adanma düzeyleri nedir ?*" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt problemle ilgili bulgular, ölçme aracı olarak kullanılan anket formunda 10-16 aralığında yer alan ve aşağıda belirtilen sorularla belirlenmiştir.

1. Dersle ilgili olarak ders dışında öğrencilere zaman ayırmaktayım.
2. Günlük olarak planlanan derslerimi yetiştiremediğim zaman ek ders yapma fırsatı aramaktayım.
3. Herhangi bir uyarana (zil) gerek kalmaksızın dersime zamanında girerim.
4. Okuldaki işime dört elle sarılmaktayım.
5. Öğrencilerimin aile yaşantısı hakkında bilgi edinmeye çalışırım.
6. Başarısız öğrencimin istenilen başarıyı göstermesi için fazla çaba göstermekteyim.
7. Ders yapmaktan zevk alıyorum.

Öğretmenlerin öğretim işlerine adanma sorularına verdikleri yanıtlara ilişkin veriler tablo 3.2' de verilmiştir.

TABLO 3.2

**ÖĞRETMENLERİN" ÖĞRETİM İŞLERİNE ADANMA" SORULARINA
VERDİKLERİ YANITLARIN FREKANS, YÜZDE VE ARİTMETİK
ORTALAMALARI**

Öğretim İşlerine Adanma Boyutuna Yönelik Ön Ölçütlerin Ortalaması	Denekler	İstatistiksel Değer	1	2	3	4	5
	Öğretmenler	Ort. f	Ort. %	5	3,8	11	29,6
			6,58	5,08	14,5	38,9	35

SIRA NO	AO	AO	1		2		3		4		5	
			f	%	F	%	f	%	f	%	F	%
13.SORU	1	4,55	0	0	0	0	3	4,00	28	36,80	45	59,20
16.SORU	2	4,39	1	1,30	0	0	2	2,60	38	50,00	35	46,10
14.SORU	3	4,34	0	0	2	2,60	10	13,20	24	31,60	40	52,60
15.SORU	4	4,32	0	0	0	0	2	2,60	48	63,20	26	34,20
12.SORU	5	3,89	6	7,90	5	6,60	6	7,90	33	43,40	26	34,20
10.SORU	6	3,09	10	13,20	8	10,60	30	39,40	21	27,60	7	9,20
11.SORU	7	2,75	18	23,70	12	15,80	24	31,60	15	19,70	7	9,20

Tablo 3.2' de de görüldüğü gibi; " öğretim işlerine adanma " boyutu ile ilgili sorulara, örnekleme giren deneklerin % 6.58' i "çok az" katıldıklarını, % 5.08' i "az" katıldıklarını, % 14.5' i "arasıra" katıldıklarını, % 38.9' u "çoğu zaman" katıldıklarını, % 35' i "her zaman" katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Çok az ve az seçeneklerinde görüş bildiren deneklerin oranı % 11.7'ye; çoğu zaman ve her zaman seçeneklerinde görüş bildiren deneklerin oranı % 73.9' a denk gelmektedir.

Örnekleme giren deneklerin, sorulara verdikleri yanıtlar dikkate alındığında; öğretmenlerin her zaman, okullarındaki işlerine dört elle sarıldıkları (% 96), ders yapmaktan zevk aldıkları (% 96.1), başarısız öğrencilerinin istenilen başarıyı gösterebilmeleri için fazla çaba harcadıklarını (% 97.4), öğrencilerinin aile yaşantısı hakkında bilgi edinmeye çalıştıklarını (% 84.2), herhangi bir uyarana (zil) gerek kalmaksızın derslerine girdikleri (% 77.6) anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin, arasıra dersle ilgili olarak ders dışında öğrencilerine zaman ayırdıkları (% 36.8) gözlenmektedir.

Ancak; öğretmenlerin günlük olarak planlanan derslerini yetiştiremedikleri zaman ek ders yapma fırsatı aramadıkları (% 39.5) gözlenmiştir.

Bu bulgulara göre: Öğretmenlerin her zaman, okullarındaki işlerine dört elle sarılmaları; herhangi bir uyarana (zil) gerek kalmaksızın derslerine zamanında girmeleri; öğrencilerinin aile yaşantısı hakkında bilgi edinmeye çalışmaları; başarısız öğrencilerinin istenilen başarıyı göstermesi için fazla çaba harcamaları ve ders yapmaktan zevk almaları öğretim işlerine adanma düzeyinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin, dersle ilgili olarak ders dışında öğrencilerine yeterince zaman ayıramadıkları ve günlük olarak planlanan derslerini yetiştiremedikleri zaman ek ders yapma fırsatı aramadıkları gözlenmiştir. Bu durumun, öğretmenlerin yoğun ve uzun süren bir işgününden dolayı, zaman bulamamalarından kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin; öğrencilerinin aile yaşantıları hakkında bilgi edinmeye çalıştıkları gözlenmiştir. Bu durumun; öğretmenlerin, öğrenci başarısı ve sınıf içi davranışında rol oynayan, öğrencilerin aile yaşantıları hakkında bilgi edinmenin gerekli olduğunun bilincinde olduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin öğretim işlerine adanmalarında en önemli değişkenin, okullarındaki işlerine dört elle sarılmaları (AO = 4.55) olmasına karşın; en az etkiye sahip değişkenin de, günlük olarak planlanan derslerini yetiştiremedikleri zaman ek ders yapma fırsatı aramaları (AO = 2.75) olduğu anlaşılmaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “ *Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanma düzeyleri nedir ?* ” biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt problemle ilgili bulgular, ölçme aracı olarak kullanılan anket formunda 17-22 aralığında yer alan ve aşağıda belirtilen sorularla belirlenmiştir.

1. Öğretmenlik mesleğini seçme kararımı yaşamımdaki en olumlu karar olarak değerlendirmekteyim.
2. Öğretmenlik mesleğinin değerlerini diğer mesleki değerlerden üstün görmekteyim.
3. Öğretmen olduğumu başkalarına gururla söylerim.
4. Öğretmenlik mesleğinde önemli bir yer edinmek (tanınmak) istiyorum.
5. Öğretmenlik mesleğini, çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak görmekteyim.
6. Çalışmama ekonomik açıdan gerek kalmasa da öğretmenlik mesleğini sürdürebilirim.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanma sorularına verdikleri yanıtlara ilişkin veriler tablo 3.3’ de verilmiştir.

Çok az ve az seçeneklerinde görülen deneklerin oranı % 9,5' i, çoğu zaman ve her zaman seçeneklerinde görülen deneklerin oranı % 75,8' e denk gelmektedir.

TABLO 3.3

ÖĞRETMENLERİN " ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE ADANMA" SORULARINA VERDİKLERİ YANITLARIN FREKANS, YÜZDE VE ARİTMETİK ORTALAMALARI

Öğretmenlik Mesleğine Adanma Boyutuna Yönelik Ön Ölçütlerin Ortalaması	Denekler	İstatistiksel Değer	1	2	3	4	5
			Öğretmenler	Ort. f	3,8	3,3	11,2
		Ort. %	5,1	4,4	14,7	33,5	42,3

AO	AO	1		2		3		4		5		
		f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	
19.SORU	1	4,32	5	6,60	0	0	7	9,20	18	23,70	46	60,50
18.SORU	2	4,29	1	1,30	1	1,30	13	17,20	21	27,60	40	52,60
17.SORU	3	3,93	3	4,00	4	5,30	14	18,50	29	38,00	26	34,20
20.SORU	4	3,92	5	6,60	4	5,30	13	17,10	24	31,60	30	39,40
22.SORU	6	3,88	6	7,90	6	7,90	6	7,90	31	40,70	27	35,60
21.SORU	5	3,88	3	4,00	5	6,60	14	18,50	30	39,40	24	31,60

Tablo 3.3' de de görüldüğü gibi; " öğretmenlik mesleğine adanma " boyutu ile ilgili sorulara, örnekleme giren deneklerin % 5.1' i "çok az" katıldıklarını, % 4.4' ü "az" katıldıklarını, % 14.7' si "arasıra" katıldıklarını, % 33.5' i "çoğu zaman" katıldıklarını, % 42.3' ü "her zaman" katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Çok az ve az seçeneklerinde görüş bildiren deneklerin oranı % 9.5' e; çoğu zaman ve her zaman seçeneklerinde görüş bildiren deneklerin oranı % 75.8' e denk gelmektedir.

Örnekleme giren deneklerin, sorulara verdikleri yanıtlar dikkate alındığında; öğretmenlerin çoğu zaman, öğretmenlik mesleğini seçme kararlarının yaşamlarındaki en olumlu karar olarak değerlendirdikleri (% 72.2), öğretmenlik mesleğinde önemli bir yer edinmek (tanınmak) istedikleri (% 71), öğretmenlik mesleğini çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak gördükleri (% 71) anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin her zaman, öğretmenlik mesleğinin değerlerini diğer mesleki değerlerden üstün gördükleri (% 80.2), öğretmen olduklarını başkalarına gururla söyledikleri (% 84.2) ve çalışmalarına ekonomik açıdan gerek kalmasa da öğretmenlik mesleğini sürdürebilecekleri (% 76.3) anlaşılmaktadır.

Bu bulgulara göre: Öğretmenlerin çoğu zaman, öğretmenlik mesleğini seçme kararlarının yaşamlarındaki en olumlu karar olarak değerlendirmeleri; öğretmenlik mesleğinde önemli bir yer edinmek (tanınmak) istemeleri; öğretmenlik mesleğini çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak görmeleri ve her zaman da, öğretmenlik mesleğinin değerlerini diğer mesleki değerlerden üstün görmeleri; öğretmen olduklarını başkalarına gururla söylemeleri; çalışmalarına ekonomik açıdan gerek kalmasa da öğretmenlik mesleğini sürdürebilmek istemeleri öğretmenlik mesleğine adanma düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine adanma düzeylerinin yüksek olmasına karşın; öğretmenlik mesleğini çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak görmedikleri gözlenmiştir. Bu durumun, öğretmen maaşlarının düşük olmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir. Öğretmenlerin, maaşlarının düşük

olmasından dolayı; normal yaşamlarını sürdürmede zorlandıkları, sosyal hayatlarını yaşayamadıkları ve toplumsal saygınlıkları azaldığı için öğretmenlik mesleğini çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak görmedikleri görüşü ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmalarında en önemli değişkenin, öğretmen olduklarını başkalarına gururla söylemeleri (AO =4.32) olmasına karşın; en az etkiye sahip değişkenin de, öğretmenlik mesleğini çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak görmeleri (AO = 3.88) olduğu anlaşılmaktadır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “*Öğretmenlerin çalışma grubuna adanma düzeyi nedir ?*” biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt problemle ilgili bulgular, ölçme aracı olarak kullanılan anket formunda yer alan 23-28 aralığında yer alan ve aşağıda belirtilen sorularla belirlenmiştir.

1. Ders aralarında öğretmen arkadaşlarımla birlikte olmaktan hoşlanıyorum.
2. Bu okuldaki öğretmen arkadaşlarımdan başkalarına gururla bahsederim.
3. Bu okuldaki öğretmenler beni en yakın dostları olarak görmekte.
4. Yaşantımdaki en iyi arkadaşlarım bu okuldaki öğretmenlerdir.
5. Bu okuldaki öğretmenlerle okul dışında da ilişkiyi sürdürmekteyim.
6. Kendimi, bu okuldaki öğretmenlerin en yakın dostu olarak görmekteyim.

Öğretmenlerin çalışma grubuna adanma sorularına verdikleri yanıtlara ilişkin veriler tablo 3.4’ de verilmiştir.

TABLO 3.4

**ÖĞRETMENLERİN" ÇALIŞMA GRUBUNA ADANMA" SORULARINA
VERDİKLERİ YANITLARIN FREKANS, YÜZDE VE ARİTMETİK
ORTALAMALARI**

Çalışma Grubuna Adanma Boyutuna Yönelik Ön Ölçütlerin Ortalaması	Denekler	İstatistiksel Değer	1	2	3	4	5
	Öğretmenler	Ort. f	6,6	5,8	20,2	25,2	18,2
	Ort. %	8,8	7,7	26,6	33,1	23,8	

SIRA NO	AO	AO	1		2		3		4		5	
			f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
23.SORU	1	4,66	0	0	0	0	0	0	26	34,20	50	65,80
24.SORU	2	4,14	1	1,30	2	2,60	11	14,50	33	43,40	29	38,20
25.SORU	3	3,51	5	6,60	3	4,00	26	34,20	32	42,10	10	13,20
26.SORU	4	2,91	15	19,70	8	10,50	27	35,60	21	27,60	5	6,60
27.SORU	5	2,86	11	14,50	14	18,50	28	36,80	21	27,60	2	2,60
28.SORU	6	3,26	8	10,50	8	10,50	29	38,20	18	23,70	13	17,10

Tablo 3.4' de de görüldüğü gibi; "çalışma grubuna adanma" boyutu ile ilgili sorulara, örnekleme giren deneklerin % 8.8' i "çok az" katıldıklarını, % 7.7' si "az" katıldıklarını, % 26.6' sı "arasıra" katıldıklarını, % 33.1' i "çoğu zaman" katıldıklarını, % 23.8' i "her zaman" katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Çok az ve az seçeneklerinde görüş bildiren deneklerin oranı % 16.5' e; çoğu zaman ve her zaman seçeneklerinde görüş bildiren deneklerin oranı % 56.9' a denk gelmektedir.

Örnekleme giren deneklerin, sorulara verdikleri yanıtlar dikkate alındığında; öğretmenlerin her zaman, ders aralarında öğretmen arkadaşlarıyla birlikte olmaktan hoşlandıkları (% 100), okullarındaki öğretmen arkadaşlarından başkalarına gururla bahsettikleri (% 81.6); çoğu zaman da, okullarındaki öğretmenlerin kendilerini en yakın arkadaşı olarak gördükleri (% 55.3) anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin genelde, yaşantılarındaki en iyi arkadaşlarının kendi okullarındaki öğretmenler olduğu (% 34.2) ve kendilerini, okullarındaki öğretmenlerin en yakın dostu olarak gördükleri (% 40.8) anlaşılmaktadır.

Ancak; öğretmenler, kendi okullarındaki öğretmenlerle okul dışında da ilişkilerini az sürdürdükleri (% 33) anlaşılmaktadır.

Bu bulgulara göre: Öğretmenlerin her zaman, ders aralarında öğretmen arkadaşlarıyla birlikte olmaktan hoşlanmaları; okullarındaki öğretmen arkadaşlarından başkalarına gururla bahsetmeleri; çoğu zaman, okullarındaki öğretmenlerin kendilerini en yakın arkadaşı olarak görmeleri; genelde, yaşantılarındaki en iyi arkadaşlarının kendi okullarındaki öğretmenlerin olması ve kendilerini, okullarındaki öğretmenlerin en yakın dostu olarak görmeleri çalışma grubuna adanma düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin, okul içerisinde iken öğretmen arkadaşlarıyla birlikte olmaktan hoşlanmaları ve yakın dostluklar içerisinde bulunmalarına karşın, okul dışında öğretmen arkadaşlarıyla ilişkilerini az sürdürdükleri görülmektedir. Bu durumun, uzun ve yoğun geçen bir işgününden sonra kalan zamanlarını ailelerine, ev yaşantılarına ve bir sonra ki işgününe hazırlanmalarına ayırmak istemelerinden kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin okul dışında zaman bulamamalarından dolayı, okullarındaki öğretmen arkadaşlarıyla ders aralarında birlikte olabildikleri ve bundan dolayı da, ders aralarında öğretmen arkadaşlarıyla birlikte olmaktan hoşlandıkları ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin çalışma grubuna adanmalarında en önemli değişkenin, ders aralarında öğretmen arkadaşlarıyla birlikte olmaktan hoşlanmaları (AO = 4.66) olmasına karşın; en az etkiye sahip değişkenin de, okullarındaki öğretmenlerle okul dışında da ilişkilerini sürdürmeleri (AO = 2.86) olduğu anlaşılmaktadır.

BÖLÜM IV

Alt Problemler

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Özet

İşgörenin çalışma ortamındaki nesnelere karşı ilgisini belirten kavramlardan birisi de örgütsel adanmışlıktır.

Örgütsel adanmışlık, işgörenin çalıştığı örgütün amaç ve değerlerini benimsemesi, gerçekleştirilmesi için beklenenin ötesinde çaba göstermesi ve örgütte kalmayı sürdürme eğilimi oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyi, okuldaki öğretmenlerarası etkileşime, öğretmen-öğrenci iletişimine, işlerin niteliğine ve öğretmenlerin mesleklerini algılama derecelerine bağlı görünmektedir.

Bu araştırmada, İstanbul İlinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel adanmışlıkları saptanmaya çalışılmıştır.

Günümüz koşullarında resmi ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerimizin örgütsel adanmışlıklarının ne düzeyde olduğunun belirlenebilmesi amacıyla yapılan bu araştırmada; öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeylerinin bağlı bulunduğu öğretmenlerin okula adanmışlıklarının, okuldaki diğer öğretmenlere adanmışlıklarının, mesleklerine adanmışlıklarının ve işlerine adanmışlıklarının ne düzeyde bulunduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen görüşlerine göre; eğitim örgütlerinde, öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyinin belirlenmesi, bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyi, aşağıda alt problemler olarak ifade edilen 4 boyutta saptanmaya çalışılmıştır.

Alt Problemler

1. Öğretmenlerin okula adanma düzeyi nedir ?
2. Öğretmenlerin öğretim işlerine adanma düzeyi nedir ?
3. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanma düzeyi nedir ?
4. Öğretmenlerin çalışma grubuna adanma düzeyi nedir ?

Bu boyutların her birine etki eden etmenlerden oluşturulan anket formu, araştırmada ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Okula adanma düzeyine yönelik 9 madde, öğretim işlerine adanma düzeyine yönelik 7 madde, öğretmenlik mesleğine adanma düzeyine yönelik 6 madde ve çalışma grubuna adanma düzeyine yönelik 6 madde öğretmenlerin, bu 4 boyuta yönelik olarak örgütsel adanmışlık düzeyini ölçmek için belirlenmiştir.

Araştırma, İstanbul İli Maltepe İlçesindeki resmi ilköğretim okullarında 1999-2000 Öğretim Yılında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul İli Maltepe İlçesi sınırları içerisinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, İstanbul İli Maltepe İlçesi sınırları içerisinde bulunan resmi ilköğretim okullarından 4 resmi ilköğretim okulunda görev yapan 160 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın temel verilerini, ölçme aracı olarak hazırlanan anket formundaki soruları yanıtlayan öğretmenlerin görüşleri oluşturmaktadır.

Ölçme aracı olarak kullanılan anket formundaki maddelerin seçenekleri beşli likert tipi ölçektir. Anket maddelerinin seçenekleri; “çok az”, “az”, “arasıra”, “çoğu zaman”, “her zaman” şeklinde sıralanmaktadır.

Anketteki madde seçenekleri; (1) Çok Az, (2) Az, (3) Arasıra, (4) Çoğu Zaman, (5) Her Zaman şeklinde puanlanmıştır. İstatiksel işlemler seçeneklerin sahip olduğu bu puanlamaya göre yapılmıştır.

Ankette yer alan, örgütsel adanmışlığı oluşturan dört boyuttaki maddeler frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaya göre yorumlanmıştır. Bu yorumlamalar, analizler sonucunda elde edilen bulgularla oluşturulan tablolardan yararlanılarak yapılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyini belirleyen, okula adanma düzeyinin ve çalışma grubuna adanma düzeyinin yüksek derecede; öğretim işlerine adanma düzeyinin ve öğretmenlik mesleğine adanma düzeyinin oldukça yüksek derecede olduğu saptanmıştır. Bu durumda, sonuç olarak; eğitim örgütlerinde öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyinin yüksek derecede olduğu görülmektedir.

Yargı

Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin okulları için kendilerinden beklenilenden fazla çaba gösterdikleri görülmüştür. Bu durumda; öğretmenlerin, okullarının amaç ve değerlerini benimsedikleri ve bunların gerçekleştirilmesi için fazla çaba gösterdikleri ortaya çıkmaktadır ki, bu da öğretmenlerin okullarına adanmış olduklarını ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin; okullarının geleceği ile çok ilgilendikleri görülmüştür. Bu durumda, okullarının geleceği ve başarısı ile ilgilenen öğretmenlerin, bu konuda sorumluluk yüklenmeye istekli oldukları ortaya çıkmaktadır ki, bu da öğretmenlerin okullarına adanmış olduklarını ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin, okul yönetiminin öğretmenlere yönelik yönetsel uygulamalarını ve okullarındaki insanlararası ilişkileri onayladıkları görülmüştür. Bu durumda, okullarının öğretmenlerin çalışma şevkini arttırdığı ortaya çıkmaktadır ki, bu da öğretmenlerin okullarına adanmış olduklarını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak; öğretmenlerin okula adanma düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin; ders yapmaktan zevk almaları, başarısız öğrencilerinin başarılı olabilmesi için çok çaba göstermeleri, okullarındaki işlerine dört elle sarılmaları, herhangi bir uyarana gerek kalmaksızın derslerine zamanında girmeleri öğretim işlerine adanma düzeyinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Ancak; öğretmenlerin, dersle ilgili olarak ders dışında öğrencilerine yeterince zaman ayıramadıkları ve günlük olarak planlanan derslerini yetiştiremedikleri zaman ek ders yapma fırsatını yeterince aramadıkları görülmüştür.

Uzun ve yoğun geçen bir eğitim-öğretim gününden sonra, öğretmenler ders dışında öğrencilerine zaman ayıramamaktadırlar.

Sınıf mevcutlarının çok kalabalık olmasından ve eğitim-öğretim gününün uzun olmasından dolayı çok yorulan öğretmenler, ders dışı saatleri kendilerine ayırmaktadırlar.

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğini seçme kararlarını olumlu olarak değerlendirdikleri, öğretmen olmalarından ve başkalarına öğretmen olduklarını söylemekten gurur duydukları, öğretmenlik mesleğini diğer mesleklerden üstün gördükleri, mesleklerinde tanınmak istemeleri ve mesleklerini devam ettirme arzusunda oldukları görülmüştür ki, bu da öğretmenlik mesleğine adanma düzeyinin oldukça yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Ancak; öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğini çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak görmedikleri görülmektedir. Bunun, öğretmen maaşlarının düşük olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin, ders aralarında öğretmen arkadaşlarıyla birlikte olmaktan hoşlandıkları, okullarında öğretmenler arasında dostlukların olduğu, öğretmen arkadaşlarından gurur duydukları ve başkalarına anlatabildikleri görülmüştür ki, bu da çalışma grubuna adanma düzeyinin yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Ancak; öğretmenlerin, okul dışında okullarındaki öğretmen arkadaşlarıyla ilişkilerini pek sürdüremedikleri görülmüştür. Bu durumun; öğretmenlerin, okul dışında kalan zamanlarını dinlenebilmeleri, ev işleriyle ve aileleri ile ilgilenebilmeleri ve bir sonra ki işgünü için hazırlanabilmeleri için kendilerine ayırmak istemelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmada, öğretmenlerin en çok öğretmenlik mesleğine adandığı görülmüştür.

Okula adanma düzeyinin ve çalışma grubuna adanma düzeyinin yüksek; öğretmenlik mesleğine adanma düzeyinin ve öğretim işlerine adanma düzeyinin oldukça yüksek çıkması, eğitim örgütlerinde öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyinin oldukça yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Öneriler

Uygulayıcılar İçin Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Öğretmenlerin, toplumsal statülerinin yükselebilmesi ve yaşam standartlarının iyileştirilebilmesi için ekonomik sıkıntılarının giderilmesi gerekmektedir. Bu yüzden, öğretmen gelirlerinin iyileştirilmesi sağlanmalıdır. Böylece, öğretmenlik mesleği çalışma hayatı için ideal bir meslek durumuna gelebilir. Ayrıca, ekonomik sıkıntısı olmayan öğretmenler mesleklerine, okullarına ve öğretim işlerine kendilerini daha çok adayabilirler.

2. Okullarda bir an önce tam gün uygulamasına geçilmeli ve sınıf mevcutları azaltılmalıdır. Böylece, öğretmenler çok fazla yorulmayacaklar ve ders dışında hem kendilerine, hem öğrencilerine, hem de öğretmen arkadaşlarına yeterince zaman ayırabileceklerdir. Sonuçta, öğretmenler çalışma grubuna ve öğretim işlerine kendilerini daha çok adayabilirler.

Araştırmacılar İçin Öneriler

Bu araştırmanın, bundan sonra öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyine yönelik olarak yapılacak yeni araştırmalara kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir. Bunun yanısıra;

1. Böyle bir araştırma, İstanbul'un hatta, ülkenin değişik bölgelerinde gerçekleştirilebilir.

2. Benzer bir araştırma, özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere uygulanarak bir karşılaştırma yapılabilir.

3. Benzer bir araştırma, öğretmenlerin kişisel bilgileri (yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, hizmet yılı, okullarında çalıştıkları zaman) öğrenilerek bir ilişki incelemesi yapılabilir.

EKLER

EK	<u>Sayfa</u>
A. 1. Okula Adanma Ölçeği.....	35
2. Öğretim İşlerine Adanma Ölçeği	35
3. Öğretmenlik Mesleğine Adanma Ölçeği	35
4. Çalışma Grubuna Adanma Ölçeği	35
B. Anket	36

EK A

OKULA ADANMA ÖLÇEĞİ

- 1- Okul için benden normal olarak beklenenden fazla çaba göstermekteyim.
- 2- Alanımla ilgili ders olmasa da bu okulda kalmak için başka derse girmeyi kabul edebilirim.
- 3- Bu okuldan gurur duymaktayım.
- 4- Okul yönetiminin öğretmenlere ilişkin yönetseluygulamasını onaylamıyorum.
- 5- Bu okul bende çalıma şevki uyandırmakta.
- 6- Başka okulda çalışma şansına sahip olduğum halde, bu okulda çalışmaktan hoşlanıyorum.
- 7- Bu okuldaki insanlararası ilişkiyi onaylamıyorum.
- 8- Bu okulun geleceği beni gerçekten ilgilendirmekte.
- 9- Bu okul çalışabileceğim okullar içerisinde en iyisidir

ÖĞRETİM İŞLERİNE ADANMA ÖLÇEĞİ

- 10- Dersle ilgili olarak ders dışında öğrencilere zaman ayırmaktayım.
- 11- Günlük olarak planlanan derslerimi yetiştiremediğim zaman ek ders yapma fırsatı aramaktayım.
- 12- Herhangi bir uyarana (zil) gerek kalmaksızın dersime zamanında girerim
- 13- Okuldaki işime dört elle sarılmaktayım.
- 14- Öğrencilerimin aile yaşantısı hakkında bilgi edinmeye çalışırım.
- 15- Başarısız öğrencimin istenilen başarıyı göstermesi için fazla çaba göstermekteyim.
- 16- Ders yapmaktan zevk alıyorum.

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE ADANMA ÖLÇEĞİ

- 17- Öğretmenlik mesleğini seçme kararımı yaşamımdaki en olumlu karar olarak değerlendirmekteyim.
- 18- Öğretmenlik mesleğinin değerlerini diğer mesleki değerlerden üstün görmekteyim.
- 19- Öğretmen olduğumu başkalarına gururla söylerim.
- 20- Öğretmenlik mesleğinde önemli bir yer edinmek (tanınmak) istiyorum.
- 21- Öğretmenlik mesleğini, çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak görmekteyim.
- 22- Çalışmama ekonomik açıdan gerek kalmasa da öğretmenlik mesleğini sürdürebilirim.

ÇALIŞMA GRUBUNA ADANMA ÖLÇEĞİ

- 23- Ders aralarında öğretmen arkadaşlarımla birlikte olmaktan hoşlanmaktayım.
- 24- Bu okuldaki öğretmen arkadaşlarımdan başkalarına gururla bahsederim.
- 25- Bu okuldaki öğretmenler beni en yakın dostları olarak görmekte.
- 26- Yaşantımdaki en iyi arkadaşlarım bu okuldaki öğretmenlerdir.
- 27- Bu okuldaki öğretmenlerle okul dışında da ilişkiyi sürdürmekteyim.
- 28- Kendimi, bu okuldaki öğretmenlerin en yakın dostu olarak görmekteyim.

EK B

EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL ADANMIŞLIK ÖLÇEĞİ

Açıklama : Anketteki madde seçenekleri Çok Az,Az, Arasına, Çoğu Zaman ve Her Zaman şeklinde gruplandırılmıştır. Size uygun olan seçeneğin bulunduğu boşluğa X işareti koymanız yeterlidir.

	Çok Az	Az	Arasına	Çoğu Zaman	Her Zaman
1- Okul için benden normal olarak beklenenden fazla çaba göstermekteyim.	()	()	()	()	()
2- Alanımla ilgili ders olmasa da bu okulda kalmak için başka derse girmeyi kabul edebilirim.	()	()	()	()	()
3- Bu okuldan gurur duymaktayım.	()	()	()	()	()
4- Okul yönetiminin öğretmenlere ilişkin yönetsel uygulamasını onaylamıyorum.	()	()	()	()	()
5- Bu okul bende çalıma şevki uyandırmakta.	()	()	()	()	()
6- Başka okulda çalışma şansına sahip olduğum halde, bu okulda çalışmaktan hoşlanıyorum.	()	()	()	()	()
7- Bu okuldaki insanlararası ilişkiyi onaylamıyorum.	()	()	()	()	()
8- Bu okulun geleceği beni gerçekten ilgilendirmekte.	()	()	()	()	()
9- Bu okul çalışabileceğim okullar içerisinde en iyisidir	()	()	()	()	()
10- Dersle ilgili olarak ders dışında öğrencilere zaman ayırmaktayım.	()	()	()	()	()
11- Günlük olarak planlanan derslerimi yetiştiremediğim zaman ek ders yapma fırsatı aramaktayım.	()	()	()	()	()
12- Herhangi bir uyarana (zil) gerek kalmaksızın dersime zamanında girerim	()	()	()	()	()
13- Okuldaki işime dört elle sarılmaktayım.	()	()	()	()	()
14- Öğrencilerimin aile yaşantısı hakkında bilgi edinmeye çalışırım.	()	()	()	()	()

	Çok Az	Az	Arasira	Çoğu Zaman	Her Zaman
15- Başarısız öğrencimin istenilen başarıyı göstermesi için fazla çaba göstermekteyim.	()	()	()	()	()
16- Ders yapmaktan zevk alıyorum.	()	()	()	()	()
17- Öğretmenlik mesleğini seçme kararımı yaşamımdaki en olumlu karar olarak değerlendirmekteyim.	()	()	()	()	()
18- Öğretmenlik mesleğinin değerlerini diğer mesleki değerlerden üstün görmekteyim.	()	()	()	()	()
19- Öğretmen olduğumu başkalarına gururla söylerim.	()	()	()	()	()
20- Öğretmenlik mesleğinde önemli bir yer edinmek (tanınmak) istiyorum.	()	()	()	()	()
21- Öğretmenlik mesleğini, çalışma hayatı için ideal bir meslek olarak görmekteyim.	()	()	()	()	()
22- Çalışmama ekonomik açıdan gerek kalmasa da öğretmenlik mesleğini sürdürebilirim.	()	()	()	()	()
23- Ders aralarında öğretmen arkadaşlarımla birlikte olmaktan hoşlanmaktayım.	()	()	()	()	()
24- Bu okuldaki öğretmen arkadaşlarımdan başkalarına gururla bahsederim.	()	()	()	()	()
25- Bu okuldaki öğretmenler beni en yakın dostları olarak görmekte.	()	()	()	()	()
26- Yaşantımdaki en iyi arkadaşlarım bu okuldaki öğretmenlerdir.	()	()	()	()	()
27- Bu okuldaki öğretmenlerle okul dışında da ilişki sürdürmekteyim.	()	()	()	()	()
28- Kendimi, bu okuldaki öğretmenlerin en yakın dostu olarak görmekteyim.	()	()	()	()	()

KAYNAKÇA

- “Buchanan, B.. III. Building organizational commitment: The socialization of managers in work organizations. Administrative Science Quarterly, Vol : 19, 1974, s. 533-546” (Celep, 1996, s. 65’deki alıntı).
- Celep, Cevat. Eğitim Örgütlerinde Öğretmenlerin Örgütsel Adanmışlığı. Ankara: 1996
- “Firestone, W.A., J.R. Pennel. Teacher commitment, working condition and differential incentive policies. Review of Educational Research, Vol: 63(4), 1993, s. 489-525” (Celep, 1996, s. 4’deki alıntı).
- “Firestone, W.A., S.Rosenblum. Building commitment in urban high schools. Educational Evaluation and Policy Analysis, Vol: 10(4), 1988, s. 285-299” (Celep, 1996, s. 58’deki alıntı).
- “Marrow, P.C. Concept redundancy in organization research: The case of work Commitment. Academy of Management Review, Vol: 8, 1983, s. 486-500” (Celep, 1996, s. 61’deki alıntı).
- “Mowday, R.T., L.W. Porter., R.M. Steers. The Measurement of organizational commitment. Journal of Vocational Behavior, Vol: 14, 1979, s. 224-247” (Celep, 1996, s. 5 - 65 ’deki alıntılar).
- Oktay, Ayla ve Diğerleri. İlköğretimde Yeniden Yapılanma. İstanbul: MEF Eğitim Kurumları Yayınları. Yayın No: 2, 1997.
- “Randall, D.M., Joseph A. Cote. Interrelationships of Work Commitment Constructs. Work and Occupations, Vol: 18, No: 2, May 1991,s. 194-211” (Celep, 1996, s. 60’daki alıntı).

